

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY PŘEDSTAVENSTVA DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČR ING. PAVLA BŘEZINY

Vážené dámy a vážení pánové,

psát úvodní stránku do časopisu Czech COOPERATOR za rok 2020 a úplně vynechat nebo ignorovat COVID-19 jednoduše nelze. Naboural se do životů nás všech, a to doslova přímým zásahem a bohužel na dlouhou dobu. Takže mi dovoluďte využít a možná i trochu zneužít této příležitosti při psaní úvodníku a pojděte se se mnou podívat na rok s magickým číslem 2020 mým pohledem, psaným na jednu stránku, ne na jednu knihu. A ne že by rok 2020 na tu knihu nevydal, možná i na několik.

Na začátku roku jsem měl v hlavě několik otázek. Mezi ty, které jsou tematicky nejvhodnější pro publikování v tomto časopise, patří – kam asi ještě porostou mzdy, kdy přijde hospodářská krize a co ji způsobí. Vzpomenete si, jak nenápadně se z bezpečně vzdálené Číny přehoupala ta nová a neznámá nemoc do Itálie a postupně jsme si všichni uvědomili, že tento

„problém“ se začal týkat i nás? S prvním nakaženým v České republice se nám v hlavách všechny naše otázky na mzdy, hospodářské cykly nebo brexit přehoupaly do jiných otázek a hlavně priorit. Jako předseda Svazu spotřebních družstev jsem začal věci vnímat z perspektivy našich zaměstnanců na více jak 2500 prodejnách, desítkách skladů a výroben. Jak budou fungovat prodejny, bude zboží pro lidi, nezávrou hygienici potravinářské podniky, jaké dopady budou v zemědělství a jak ochráníme zákazníky, a především naše zaměstnance před tou neznámou nemocí? Na druhou stranu jsem po druhé ve svém životě zažil ten hezký a silný pocit, který umí způsobit jen upřímné lidské bytosti, které se nestydí a ani chvíli neváhají pomoci druhým, chovají se ohleduplně a čestně. Poprvé jsem ten pocit vnímal jako malý devítiletý chlapec. Letos mi bylo čtyřicet. Protože mám málo prostoru, zmíním jen jeden zážitek z této doby. Předseda jednoho našeho spotřebního družstva v počáteční fázi seznamování a boje s touto nemocí oslovil všechny své zaměstnance s tím, že si velmi dobře uvědomuje strach, který při výkonu své práce mají. Vnímá možné riziko nákazy zaměstnanců prodejen, kteří každý den obslouží stovky anonymních zákazníků a v případě svého nakažení mohou ohrozit i zdraví a životy členů svých rodin. Zaměstnance prodejen oslovil tedy s tím, že pokud vnímají riziko spojené s výkonem své práce jako významné, pochopí, pokud zůstanou doma a do zaměstnání po určitou dobu chodit nebudou. Druhý den po odeslání této zprávy pro zaměstnance přišli do práce všichni. Když mi tento příběh tlumočili, cítil jsem obrovskou pýchu a hrdost a věděl jsem, že tohle všechno zvládneme, bohužel i za cenu ztráty lidských životů a těžce raněného hospodářství. Během podzimního obdo-

bí byla Česká republika hodnocena v souvislosti s nákazou covid-19 ve všech možných statistikách jako jedna z nejhorších, možná i nejhorší na světě. Čím to bylo způsobené, kdo za to může a bude-li se podobný scénář ještě opakovat, aktuálně řeší většina z nás. Je tu také otázka odpovědnosti politiků a hygieniků za svá rozhodnutí, která jsou správná nebo polovičatá, populistická nebo společensky odpovědná. Vnímají ti, co rozhodují, jaké globální dopady na Českou republiku mají jejich rozhodnutí? Na Masarykově univerzitě v Brně nám jedna postarší paní profesorka často říkala: „Děti, hlavně se nevidte. To hrozně zdržuje. Berte to tak, jak to je, a s tím, jak to je, rovnou pracujte a snažte se to nějak změnit.“ V letošním roce jsem si na paní profesorku a její moudro, které mě životem doprovází už pár let, několikrát vzpomněl. Je těžké se nevidit, je těžké pracovat při stále se měnících podmínkách a ve stále se měnícím světě. Povzbudivé pro mě je, že jsem obklopen spoustou šikovných a inteligentních lidí, kteří opět ukázali ve složitých chvílích svůj charakter. Je povzbudivé žít v České republice. Využijme následující období jako dobrou příležitost pro naše družstva. Za dlouhou historii družstevnictví na území České republiky jsme zvládli velké množství složitých období, ale lidská práce a družstevní myšlenka nás dokázaly vždy posunout, většinou správným směrem. Tak hodně štěstí. A hodně zdraví...

Ing. Pavel Březina

předseda představenstva DAČR
předseda Svazu českých a moravských
spotřebních družstev

AKTUÁLNÍ INFORMACE Z ČINNOSTI ČLENSKÝCH SVAZŮ DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH SPOTŘEBNÍCH DRUŽSTEV

text: Mgr. Lukáš Němčík

Spotřební družstva Skupiny COOP s ryze českým kapitálem, sdružená ve Svazu českých a moravských spotřebních družstev se dlouhodobě řadí mezi největší maloobchodní prodejce v České republice. Díky svým výkonům se stabilně drží kolem 7. pozice na trhu. Ve své působnosti se spotřební družstva dlouhodobě soustřeďují na podporu tuzemských a regionálních výrobců a dodavatelů, čímž současně podporují i regionální zaměstnanost.

Mnohá družstva jsou držiteli významných ocenění za kvalitu a realizují vlastní programy na podporu regionálních potravin. V mnoha regionech jsou právě spotřební družstva největšími zaměstnavateli. Prodejny COOP tak na domácím trhu nabízí největší zastoupení regionálních výrobků a v mnoha regionálních obcích nabízejí široké množství služeb místním obyvatelům. Jednotlivá spotřební družstva také investují do rozvojových projektů a modernizace maloobchodní sítě. Jako jedni z mála v České republice tak provozují modulární prodejny, automatické čerpací stanice nebo bezobslužné pokladny. Významný je taky rozvoj velkoobchodních skladů a logistiky, která zajišťuje zásobování rozsáhlé sítě prodejen družstev.

Svaz českých a moravských spotřebních družstev je zájmové sdružení právnických osob. Hájí zájmy členských družstev ve vztahu ke státním orgánům, reprezentuje je doma i v zahraničí. Samostatně, jakož i v rámci svého členství v odvětvových a odborných organizacích a institucích prosazuje zájmy a potřeby k **31. 12. 2019**:

počet členů: 106 702 osob

počet prodejen: 2631

maloobchodní obrat: 30 773 mil. Kč.

Členská družstva vystupují pod společnou značkou COOP, která je tak největší sítí prodejen potravin v České republice. Více než 400 prodejen potravin je začleněno do maloobchodních řetězců COOP TUTY, COOP TIP, COOP TERNO a COOP DISKONT. Kromě obchodní činnosti provozuje Svaz českých a moravských družstev také osm středních odborných škol, manažerský institut nebo mobilního virtuálního operátora COOP Mobil.

Rok 2020 byl pak největší výzvou především v souvislosti s pandemií covid-19. Spotřební družstva dokázala, že jsou **klíčovým prvkem při zajištění obchodní obslužnosti venkova**. Díky osobnímu nasazení zaměstnanců, kteří jsou v první linii a kterým patří největší dík za jejich práci. Nejsou totiž na rozdíl od záchranářů na takové situace školeni a volba byla na nich, zda pomohu, či nikoliv. Svaz také pro své členy zajistil nákup milionů kusů roušek, desítek tisíc litrů dezinfekce a dalších ochranných prvků. Tyto obrovské náklady družstva realizují i v souvislosti s urychlenou modernizací a inovací, především v online oblasti.

E-COOP

Díky ohlasu zákazníků a v reakci na pandemii covid-19 Skupina COOP rozšířila síť 24h automatických výdejních boxů. Eshop s potravinami E-COOP, spuštěný v létě 2020, rozšířil pilotní projekt automatických boxů do regionů, které přinášejí vyšší komfort a bezpečí zákazníkům. Pro velký ohlas na straně zákazníků tak budou boxy instalované i ve městech v západních a východních Čechách, Vysočině a jižní Moravě. Ty pak doplní již fungující boxy například v Sezimově Ústí nebo Uherském Ostrohu.

24h automatické boxy jsou novinkou v České republice a COOP tak jako první nabízí zákazníkům možnost nákupu potravin online a poté bezpečné vyzvednutí. Podobná zařízení se již delší čas používají pro nepotravinové zásilky, novinkou je ovšem využití pro potraviny a doplnění chlazení. Zboží v boxech je možné vyzvednout po načtení kódu z objednávky a otevření příslušných dvířek. Jednotlivé přihrádky jsou dostatečně velké i na větší nákupy a do budoucna se plánuje i možnost vyzvedávání nepotravinového zboží. COOP na konci léta spustil zcela první takový box v České republice v Sezimově Ústí.

Unikátní výrobek se podařilo Svazu českých a moravských spotřebních družstev (COOP) vytvořit v partnerství s českou firmou 3iD z Vyškova coby podpora tuzemských producentů. Na marketingové podpoře se pak podílí společnost Mastercard. Připravuje se také spolupráce s Českou poštou na využití nechlazených přihrádek na poštovní zásilky.

Online prodej potravin E-COOP umožňuje nakoupit široký sortiment potravin a vyzvednout si je v nejbližší prodejně. Na začátku provozu je služba k dispozici na cca 500 tuzemských prodejnách ze sítě COOP zejména z jižní a východní Moravy, Vysočiny, středních, jižních, východních a západních Čech. Cílem je podpořit prodejny v regionech pomocí rozšíření sortimentu a tím nabídnout vyšší komfort místním zákazníkům, kteří tak najdou své oblíbené zboží na blízké prodejně a nemusí za nákupy cestovat.

Nová online služba je reakcí COOP na současný trend rostoucí oblíbenosti nakupování přes internet, a to včetně základních potravin. Lidem z menších míst chce COOP nabídnout plnohodnotný a bezpečný způsob nakupování, který dosud v regionech chyběl. V době s covidem jim odpadne zdlouhavé a nekomfortní dojíždění pro velké nákupy do větších míst. COOP zároveň chce prostřednictvím e-shopu podpořit ekonomiku svých menších prodejen.

E-shop nyní nabízí několik desítek tisíc položek zboží, kromě potravin jsou to i drogerie, potřeby pro domácnost nebo potraviny pro domácí mazlíčky. Seznam se bude postupně rozšiřovat.

COOP vytvořil jednoduché nákupní prostředí, aby se v něm mohli orientovat co nejvíce lidí. Zákazníci si při spuštění E-COOP nejprve zvolí konkrétní prodejnu, kde si chtějí svůj nákup vyzvednout. Ná-

sledně přejdou do vlastního e-shopu a vyberou si z nabídky potravin. Celý nákup mohou zaplatit buď on-line prostřednictvím platební karty, nebo až při vyzvednutí na prodejně. Speciální boxy pak budou mít vlastními platební terminál. E-shop má kromě verze pro stolní počítače i verzi přizpůsobenou pro mobilní telefony a COOP zvažuje i tvorbu vlastní mobilní aplikace.

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH VÝROBNÍCH DRUŽSTEV

text: Mgr. Rodan Svoboda

Činnost Svazu českých a moravských výrobních družstev byla v roce 2020 významně ovlivněna probíhající pandemií koronaviru covid-19. Přes nepříznivou situaci pokračoval svaz v zásadních oblastech své činnosti, zastupoval a hájil oprávněné zájmy výrobních družstev při jednáních s vládou, ministerstvy a ostatními státními a veřejnými institucemi, svým členům rovněž poskytoval profesionální servis odborných činností a služeb ve všech stěžejních oblastech podnikání.

Pandemie covid-19 prohloubila ekonomický propad, jehož náznaky bylo možné pozorovat již v závěru roku 2019. Vládou vyhlášený nouzový stav a s ním související restriktivní opatření, kterými byly omezeny výroba, odbyt, obchod, služby, export i import, ale také běžná činnost řady institucí včetně školství, znamenala pro českou ekonomiku významné ztráty. Svaz od počátku pandemie prosazoval, aby byla zasaženým firmám poskytnuta účinná pomoc, a to co nejrychleji. Významně se tak zapojil do řešení situace a předkládal podněty, v jakých oblastech firmy podporu potřebují. V tomto směru pro svá členská družstva také zajišťoval průběžnou informovanost o všech nejdůležitějších opatřeních státu, dotačních programech a dalších možnostech, flexibilně jim poskytoval přímou pomoc. Představitelé svazu si uvědomují, že střední firmy, mezi něž výrobní družstva patří, jsou základem domácí ekonomiky a jejich záchrana je pro další pozitivní vývoj hospodářství České republiky zásadní.

Konkrétní opatření vlády na podporu zasažených firem však nesmí být důvodem omezení potřebných systémových změn českého hospodářství. Někteří výrobci zaznamenali i v této vážné situaci zvýšení výroby a odbytu, zejména se jednalo o výrobce vlastních produktů pro domácí trh. Na důležitost vlastního produktu upozorňoval již projekt Restrukturalizace hospodářství ČR, který svaz připravil v roce 2012. Projekt byl zaměřen na postupné oslabení výroby ve mzdě a nerentabilní pozice českých podniků jako subdodavatelů zahraničních firem. Nyní se znovu potvrdilo, že je tento stav velice rizikový, a zároveň se ukázalo, že podpora vývoje a výroby vlastního produktu by mohla být

jednou z možných cest z ekonomické krize. Pro realizaci těchto záměrů se zatím udělalo velice málo.

Ve výrobních družstvech se negativní ekonomické následky pandemie projevily především u výrobců komponent, zejména v odvětvích navázaných na automobilový průmysl, a u výrobců pracujících ve mzdě. Propad zahraniční poptávky a restriktivní opatření zapříčinily, že část firem byla nucena na několik měsíců doslova zmrazit výrobu. Některá výrobní družstva přizpůsobila své výrobní programy aktuální společenské poptávce a zahájila výrobu nedostatkových ochranných prostředků.

Řadě z členských výrobních družstev se v již uplynulé době několikaleté hospodářské konjunktury podařilo nejenom naplnit výrobu a zajistit odbyt, ale zejména posílit investice a technologický rozvoj, což jsou základní předpoklady pro to, aby se s nadcházejícím obdobím dokázala úspěšně vyrovnat. Do stability firem se však zásadně promítají i další faktory, jmenovitě např. každoroční skokové zvyšování minimální mzdy a na ni navázaných mezd zaručených, které se v posledních letech stalo takřka samozřejmostí. Potřeba udržet pracovníky vedla u většiny malých a středních firem, ale nejen u nich, k odlivu investičních a rezervních prostředků, které chybí k překrytí dopadů pandemie.

Odbory i v této složité situaci vytváří tlak na zvýšení mezd, který je sice legitimní, nicméně musí především odpovídat dané ekonomické realitě a možnostem firem. Svaz dlouhodobě upozorňuje na nepoměr zvyšování mezd k růstu produktivity práce. Ve druhé polovině roku 2019, kdy již bylo zcela zjevné ochlazení domácí i světové ekonomiky, se hospodářskými výsledky nepodložené požadavky odborářů dostaly v některých odvětvích až na samou hranici únosnosti. Tlak odborů na růst mezd i v současné situaci, kdy je v důsledku pandemie řada firem citelně ekonomicky zasažena, je však zcela neodpovědný, krátkozraký a ve svém důsledku může být pro některé obory likvidační.

Z hlediska organizačních aktivit se v souvislosti s pandemií neuskutečnilo pravidelné červnové Valné shromáždění SČMVD ve standardní podobě, ale hlasováním per rollam. I přes tuto zcela ojedinělou formu proběhlo velmi úspěšně s vysokou účastí členských družstev. Jejich zástupci schválili předložené návrhy a vyjádřili podporu voleným orgánům a dosavadní práci svazu. V návaznosti na restriktivní opatření vlády doprovázející druhou vlnu pandemie byla v závěru roku zrušena také tradiční podzimní celorepubliková porada v Praze.

Zásadní oblastí činnosti svazu zůstalo i v roce 2020 poskytování profesionálních služeb členským družstvům, přičemž byly tyto služby výrazněji zaměřeny na zmírnění negativních ekonomických dopadů pandemie na družstva. Odborní pracovníci svazu družstvům poskytovali právní, finanční a daňové poradenství, poradenství v oblasti investičního rozvoje, zpracování projektů z programů strukturálních fondů, ale také v oblastech ekologie, exportu, marketingu a zaměstnávání zdravotně postižených osob. Jmenovat lze např. činnost legislativně-právního odboru SČMVD, jenž v současné době řeší aktuální problémy, které družstvům vznikly ve vazbě na novelizace č. 33/2020 Sb. a č. 163/2020 Sb., jež mění dosavadní právní úpravu družstva, tj. mění příslušná ustanovení zákona o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb., respektive občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Pracovníci odboru připravili pro členská družstva metodiku, jak při změně stanov postupovat, a rovněž jsou k dispozici pro odborné konzultace při jejich následné úpravě.

S poradenstvím je přímo spojena organizace vzdělávacích akcí a školení pro zaměstnance družstev, o které je dlouhodobě velký zájem. V letošním roce byla i tato oblast činnosti pandemií významně zasažena, nicméně část vzdělávacích akcí byla zorganizována ještě v příhodné době. Mezi akce byl mimo jiné opět zařazen seminář na téma automatizace a robotizace výroby, který byl pro předsedy výrobních družstev a jejich technické a výrobní ředitele úspěšně realizován již v roce 2016. Svaz si uvědomuje důležitost přicházejících změn a nutnost zachytit technologické trendy, proto členská družstva v zavádění automatizace podporuje. Některá z nich již s automatizací praktickou zkušenost mají, vzhledem k zájmu o danou problematiku lze očekávat, že se k nim v nejbližším období připojí další.

Svaz členským družstvům rovněž zajišťuje společné nákupy, které jim sníží náklady a zvýší tak jejich konkurenceschopnost. Členství ve svazu přináší výrobním družstvům mimo jiné také možnost vzájemné výrobní kooperace s dalšími českými a moravskými výrobními družstvy i navázání spolupráce a kooperací s družstvy

ze zahraničí. Do organizační činnosti svazu patří společné účasti členských družstev na předních českých i zahraničních výstavách a veletrzích. Družstva se pod záštitou svazu zúčastnila mezinárodních veletrhů módy a koženého zboží Styl a Kabo v Brně a největšího světového veletrhu hraček a potřeb pro děti Spielwarenmesse v Norimberku.

Česká výrobní družstva jsou dynamickými a prosperujícími podniky, které využívají moderních výrobních technologií a jsou úspěšné na domácím i náročných zahraničních trzích. Důkazem konkurenceschopnosti a úspěšnosti družstevní formy podnikání jsou na jedné straně dlouhodobě výborné ekonomické výsledky, kterých výrobní družstva dosahují, ale také častá ocenění pro družstva a jejich manažery v nejprestižnějších českých podnikatelských a manažerských soutěžích, mezi které patří Českých 100 nejlepších, Manažer roku, Firma roku nebo Marketér roku.

V silné konkurenci nejlepších českých firem v soutěži Českých 100 nejlepších 2020 bylo v kategorii Zaměstnanost & Výrobní družstevnictví oceněno sedm výrobních družstev – Dita Tábor, Dřevojas Svitavy, Dřevotvar Jablonné nad Orlicí, Kooperativa Uhlířské Janovice, Kovo Konice, Kovoplast Hluk a Mechanika Prostějov. Manažeři výrobních družstev uspěli také v soutěži Manažer roku 2019, kde se v TOP 10 soutěže umístil Ing. Josef Klíma, předseda Elap Světlá Hora, který se stal rovněž vítězem kategorie Manažer digitálního věku. Vítězkou kategorie Manažer malého a středního podniku se stala Ing. Halka Marešová, předsedkyně družstva Kovos Teplice.

Více informací o aktuální činnosti Svazu českých a moravských výrobních družstev je možné získat z časopisu Výrobní družstevnictví, na webových stránkách www.scmvd.cz, případně se lze obrátit přímo na odborné pracovníky svazu.

Ocenění družstev za boj s koronavirem

V době celosvětové koronavirové pandemie, kdy byl nejenom v České republice kritický nedostatek ochranných pomůcek a dezinfekčních prostředků, prokázala mnohá česká výrobní družstva, že jsou dynamickými firmami, a prakticky okamžitě upravila své výrobní programy a přizpůsobila je aktuálním společenským potřebám. Do výroby ochranných textilních roušek se zapojila oděvní i jiná výrobní družstva, např. Dita Tábor, Druťeva Praha, DUP Pelhřimov, Moděva Konice, Sněžka Náchod, Vkus Klatovy nebo Vývoj Třeš. Neméně důležité dezin-

fekční alkoholové prostředky začala vyrábět chemická výrobní družstva Druchema Praha a Severochema Liberec. Družstva své výrobky dodávala obzvlášť tam, kde byly nejvíce potřeba, a to zejména zdravotníkům, hasičům nebo úřadům. Potvrdila tím, že je pro česká výrobní družstva společenská odpovědnost velice důležitá.

Výrobní družstva Dita Tábor, Druchema Praha, Moděva Konice a Vývoj Třešť obdržela za svůj přínos k řešení problémů v souvislosti s pandemií covid-19 ocenění „Hrdina boje s koronavirem“. Uvedené ocenění, které je součástí projektu „Obdivované firmy ČR roku 2020“, udělovalo pod záštitou prezidenta republiky Miloše Zemana sdružení Czech Top 100 významným českým i zahraničním firmám a organizacím.

Družstvo pro chemickou výrobu a služby Druchema Praha se v průběhu pandemie stalo významným výrobcem dezinfekčního prostředku Anti-COVID, vyráběného podle receptury Světové zdravotnické organizace (WHO), který byl v kritické době určen zejména pro státní správu a samosprávu a klíčové organizace a firmy, jež se podílely na zvládnutí pandemie. Družstva Dita Tábor a Moděva Konice se zaměřila na výrobu ochranných roušek, Vývoj Třešť vedle nich vyráběl také jednorázové oděvy pro zdravotnictví. Na stále velkou poptávku po ochranných prostředcích reagovala v poslední době i další výrobní družstva, která se do jejich výroby rovněž zapojila.

ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČESKÉ REPUBLIKY

text: Ing. Vladimír Pícha

COVID zemědělce nezastavil

V tomto roce zastínila všechny ostatní aktivity koronavirová krize. Ještě je brzy na její celkové hodnocení, protože stále trvá. Už nyní ale je zřejmé, že ovlivnila a stále bude ovlivňovat celou společnost, zemědělství nevyjímaje. Od počátku jsme poskytovali nejen našim členům, ale všem zemědělcům servis, který souvisel s přijatými opatřeními, a naše právní oddělení, kromě běžné agendy, absolvovalo stovky konzultací, kdy radili nejenom našim členům.

Dokonce jsme i vypracovávali krizové scénáře, jak postupovat v případě zjištění nákazy v zemědělském podniku či při umístění některých pracovníků do karantény. Všeobecné pokyny se na zemědělství nedaly a nedají použít a odborníci na hygienu nemohou znát úskalí zemědělské prvovýroby, stejně jako my nemůžeme znát veškerá úskalí epidemiologických opatření. Opatření na ochranu před nově objeveným typem viru pokračují a je jasné, že tady s námi bude hodně dlouho. Musíme se s ním naučit žít, stejně jako jsme se naučili žít s dalšími viry.

Každodenní zprávy

Po tom, co byl vyhlášen 12. března nouzový stav a vláda začala chrlit mimořádná opatření, situace byla nepřehledná a velmi dynamicky se vyvíjela. Proto jsme začali našim členům posílat každý den krátké shrnutí toho, co se děje a co aktuálně platí. Naši právníci sledovali legislativní směr a všechna měnící se omezení. Byli jsme neustále v kontaktu s Ministerstvem zemědělství, Ministerstvem vnitra i se všemi členy, kterým uvízli zaměstnanci za hranicemi. Komunikovali jsme také intenzivně s MZe kvůli ochranným prostředkům.

Na našich stránkách byla speciální aplikace Koronavirus, kde mohli zájemci zaznamenat své poptávky po ochranných prostředcích a kterou jsme zpřístupnili ministerstvu. To nám nejprve přislíbilo dodání roušek a dezinfekce, ale postupně se ukázalo, že z tohoto zdroje není možné poptávku pokrýt, proto jsme se snažili zprostředkovat potřebné věci jinde. Začali jsme shánět firmy, které jsou schopny v krátkém čase ušít látkové roušky nebo dodat dezinfekci. Vyjednávali jsme na různých místech o nákupu jednorázových roušek. Pokoušeli se sehnat rukavice a teploměry. Nakoupili jsme respirátory, které jsme distribuovali a také přímo využili, když se pak v podniku jednoho našeho člena objevila nákaza.

Pomohli jsme si sami

Hned na začátku jsme se obrátili na hlavní hygieničku, aby vydala oficiální stanovisko, ve kterém bude jasně řečeno, že v případě nákazy zaměstnanců nebude uzavřen celý podnik a bude zachován provoz, jelikož zvířata musí každý den někdo nakrmit, podojit, ošetřit, a bylo nutné zahájit jarní práce na poli. Rozeslali jsme našim členům seznam opatření a doporučení, díky kterým by mělo být možné provoz zachovat. Od hlavní hygieničky jsme chtěli, aby oficiálně řekla, že když dodříme tato pravidla, nechá podnik v chodu. A aby se k zemědělcům přistupovalo podobně jako ke zdravotníkům. To znamená, že zaměstnanec, který přišel do styku s nakaženým a nevykazuje sám příznaky, může s respirátorem do práce. Nechtěli jsme to řešit za běhu ve chvíli, kdy nákaza u někoho propukne, ale v předstihu. To se bohužel nestalo. Hlavní hygienička se i přes náš tlak k této věci nijak nevyjádřila. A potom se na nás obrátil náš člen, že mají nakažené zaměstnance a hygiena neví, co dělat.

Okamžitě jsme kontaktovali Krajskou hygienickou stanici, vysvětlili jsme jim, o co jde, a poslali jsme jim naše materiály, podle kterých podnik více méně postupoval. Intenzivní komunikací mezi Svazem, hygienou a podnikem se podařilo nakonec vyjednat podmínky, za kterých byl provoz podniku zachován. Do podniku jsme zavezli respirátory, aby mohl další den normálně fungovat. Nakažených zaměstnanců bylo dost, ale podnik to zvládl.

Někteří členové se potýkali s nedostatkem zaměstnanců nebo věděli v předstihu, že jim budou lidi chybět. Proto jsme kontaktovali zemědělské školy, se kterými spolupracujeme, aby pomohly oslovit studenty, zda by byli ochotni brigádně vypomáhat v podnicích ve svém okolí. V aplikaci Koronavirus byla sekce pro ty, co pracovní sílu poptávají nebo nabízejí. Jednali jsme s agenturami i různými organizacemi, které nabízely pracovníky.

V aplikaci Koronavirus nechyběla ani právní poradna. Naši právníci během nouzového stavu zodpověděli snad rekordní množství dotazů i od nečlenů svazu. Připojili jsme se k dopisu Družstevní asociace, který vyzýval ministryni spravedlnosti, aby legislativně řešila situaci, kdy u právnických osob končil mandát statutárního orgánu, ale kvůli omezením nebylo možné konat valné hromady a členské schůze. Tato iniciativa nakonec přinesla ovoce v podobě zákona tzv. Lex covid, který tuto situaci řeší.

Ambiciózní strategie

Pod vlivem této situace trochu zapadly další aktivity, ve kterých naše organizace pokračuje. Ta nejdůležitější, která ovlivní české, ale i evropské zemědělství na dlouhé roky, je společná zemědělská politika. Ke komplikovaným jednáním o návrzích známých v minulém roce se přidala nová strategie EU s názvem Green Deal, jejíž součástí je strategie věnovaná zemědělství – Farm2Fork a strategie pro biodiverzitu. V těchto dokumentech si Komise stanovila ambiciózní cíle v oblasti emisí

skleníkových plynů a celkové ochrany životního prostředí. Bohužel bez reálného zhodnocení dopadu jejich zavedení a finanční náročnosti. Bez toho je jen velmi obtížné zavázat se k jejich plnění, zvláště pak ve světle současné koronavirové krize, která bude mít obrovské dopady také do ekonomiky jednotlivých členských zemí. Pokud by byly přijaty cíle týkající se zemědělství pouze na základě politického zájmu, bez odborného posouzení a bez ohledu na názory zemědělců, obávám se, že by se Evropa mohla stát závislá na dovozu potravin ze zemí, kde si s ochranou životního prostředí hlavu příliš nelámou. A v konečném důsledku by na tato opatření doplatili jak zemědělci, tak spotřebitelé, ale také životní prostředí.

Velkým úkolem nejen pro naši organizaci je zlepšení obrazu zemědělství u veřejnosti. Už několik let funguje projekt Zemědělství žijel, který je zaměřen především na osvětu mezi mládeží. Ukazuje se ale, že problém je daleko rozsáhlejší. I proto jednáme s dalšími nevládními organizacemi o určité koordinaci a spolupráci při osvětě. Tlak různých skupin na zemědělce je obrovský. Přitom je to mnohdy organizovaný postup malých skupin s dostatečnými zdroji, které pracují především s vyvolanými emocemi bez znalosti zemědělství.

Neustáváme ale také ani v úsilí o rozvoj a zlepšování činnosti svazu. Nově poskytujeme služby v oblasti personalistiky a také se významně věnujeme podpoře a zavádění nových technologií, kde odvádí veliký kus práce Česká technologická platforma pro zemědělství. Složitá doba nastává pro naše vzdělávací aktivity, kdy omezení spojení se snahou bránit šíření koronaviru vedou k omezení vzdělávacích aktivit.

Positivní je, že naši práci oceňuje stále více zemědělců. Nejenom, že se nám daří zvyšovat počty členů svazu a jimi obhospodařovanou výměru, ale často se na nás obrací i nečlenové svazu a deklarují nám své uznání za naši práci. Stále více nečlenů využívá také některé naše služby.

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH BYTOVÝCH DRUŽSTEV

text: Ing. Martin Hanák

Rok 2020 byl rokem, který pro nikoho z nás nedopadl tak, jak jsme si ho naplánovali. Celá společnost, tedy i správci bytového fondu, bytová družstva a společenství vlastníků, musela reagovat na dopady pandemie covid-19 a na restriktivní opatření, která byla a bohužel asi ještě budou v souvislosti s touto pandemií vyhlášována. Pomineme-li zdravotní rizika, kterým jsme všichni vystavováni a která nezbytně vedla k omezení provozu všech správců bytových domů a k zavádění specifických hygienických pravidel chování, největším problémem správců byly a jsou průběžně vyhlášené zákazy shromažďování. Tyto zákazy ve svém důsledku znemožnily konání členských schůzí BD a shromáždění členů SVJ. Byla tak zcela paralyzována schopnost BD a SVJ přijímat jakákoliv rozhodnutí spadající do kompetence nejvyššího orgánu – členské schůze či shromáždění. Schůze plánované na jaro 2020 byly nejprve odloženy na podzim, aby byly následně i tyto zrušeny. V důsledku tohoto omezení tak nebylo možno naplnit program pravidelných schůzí, tj. např. odsouhlasení hospodaření roku 2019, příslušné roční účetní závěrky, rozpočtu a plánů oprav na rok 2020 atd. V případech konce funkčních období členů statutárních orgánů BD a SVJ pak nemohlo dojít k jejich „převolení“. Dílčím řešením kritické situace bylo přijetí zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2. Tento předpis řešil s omezením do konce roku 2020 např. stávající nemožnost konat jednání orgánů právnických osob a uplynutí funkčního období.

S danou situací se družstva, ale i svaz, musela v průběhu roku naučit žít. Jednou z cest bylo, a do budoucna jistě bude, využití moderních způsobů komunikace a konání schůzí a přijímání potřebných rozhodnutí mimo zasedání, tedy per rollam. Prostřednictvím videokonferencí ostatně po celou dobu pandemie zasedalo i představenstvo svazu, odborné komise, probíhaly metodické semináře a konference a poprvé v historii proběhla mimo zasedání i valná hromada SČMBD. Na jednu stranu přináší jednání mimo zasedání jistě komplikace, ale na stranu druhou je možné najít i jistá pozitiva – úspora času a cestovních nákladů, operativnost jednání a zrychlení průběhu jednotlivých setkání. Vše zlé tedy může být někdy i k užítku, jen je třeba skrytá pozitiva najít a naučit se jich využívat.

Nezbývá nám tedy než doufat, že toto zvláštní období bude brzy za námi a rizika plynoucí z pandemie covid-19 budou zažehnána. Z celé situace pak mohou BD i SVJ a jejich pracovníci a členové vyjít naopak posílení o nové znalosti a formy komunikace, které mohou jejich činnost v mnoha ohledech zefektivnit, ať už se jedná o úspory finanční či časové.

SČMBD a koncepce bytové politiky 2021+

SČMBD spolupracuje s Ministerstvem pro místní rozvoj na přípravě Koncepce politiky bydlení 2021+, která má definovat základní pod-

mínky, parametry a úkoly, které bude stát v oblasti bydlení realizovat v období 2021–2030. Pro naplnění požadavku zajištění dostupného bydlení nabízí svaz ministerstvu cestu bytových družstev. V rámci jednání svaz předložil ministerstvu následující teze, které požaduje zpracovat do připravované koncepce.

Obecně CELOSVĚTOVĚ přijímaná definice družstva:

„Družstvo je dobrovolným svépomocným společenstvím neuzavřeného počtu osob, založeným za účelem zajišťování společných hospodářských, sociálních, kulturních nebo jiných potřeb členů. Je demokraticky řízeno a kontrolováno svými členy.“

Družstevní bydlení je celosvětový fenomén s historií sahající až do poloviny 19. století. Tato forma vlastnictví bytů ve své podstatě spojuje výhody vlastnického a nájemního bydlení. Je postaveno na čtyřech základních pilířích:

- **princip družstevní demokracie** – rozhodnutí jsou přijímána na členské schůzi většinou hlasů (nikoliv podle majetkových podílů, nýbrž podle hlav), tedy většina hlasů rozhoduje a menšina je povinna se tomu rozhodnutí podříditi (při zachování možnosti domáhat se v případě porušení práv nápravy soudní cestou),
- **princip dobrovolnosti členství** – není možno nikoho nutit, aby se členem družstva stal, a stejně tak není možno někoho nutit, aby jim zůstal proti své vůli,
- **princip kolektivismu** – družstvo je kolektivem neuzavřeného počtu členů vzájemně spolupracujících na splnění společných cílů,
- **princip rovnosti členů** – každý člen má stejná práva a povinnosti.

170 let historie družstev dokazuje, že dodržování výše uvedených základních družstevních principů a jejich kontrola ze strany členů družstev zajišťuje dlouhodobé fungování a rozvoj družstevního podnikání nejen v Evropě, ale i po celém světě. Forma družstevního podnikání je opakovaně podporována i Valným shromážděním OSN, které vyzvalo vlády členských zemí, aby podporovaly družstva všemi možnými prostředky, a to zejména k velkému významu jejich role v zajištění trvalého rozvoje a sociálního začleňování. Apeluje rovněž na opětovné přezkoumání platného právního rámce a národních předpisů, tak aby byly příznivější pro zakládání a rozvoj družstev a ke zlepšování nebo schvalování nových zákonů. Ze strany dotčených orgánů ČR byly až dosud tyto výzvy VS OSN ignorovány.

Družstevní bydlení má historicky v České republice hluboké kořeny, kdy bytová družstva byla zakládána na konci 19. století. Z poslední éry je možno uvést výstupy ze SČÍTÁNÍ LIDÍ, BYTŮ A DOMŮ z let 1991, 2001 a 2011 (viz. tabulka):

Počet družstevních bytů dle SLBD 1991, 2001, 2011			
	1991	2001	2011
trvale obydlených bytů	3 705 681	3 827 678	4 101 635
z toho družstevních ¹⁾	698 000	652 000	385 000
v %	19	17	9
počet lidí bydlících v družstevních bytech	1 814 000	1 684 000	1 001 000

¹⁾ pro rok 1991 nejsou započítány byty LBD, ty byly v rámci sčítání zařazeny mezi nájemní bydlení

Z uvedených čísel je zřejmé, že družstevní bytová výstavba a sama družstevní forma bydlení se dostala po změnách v roce 1989 na okraj zájmu nejen dotčených orgánů státní správy a vlivem tlaku některých zájmových skupin a medií i samotných obyvatel ČR. Poslední družstevní bytové domy, jejichž realizace byla připravována a výstavba zahájena před rokem 1989, byly dokončovány a kolaudovány v letech 1994–1995. Od té doby poptávka obyvatel směřovala k formám vlastnického bydlení, kterým se dostávalo podpory i ze strany státu. V současné době, kdy je možné hodnotit potenciál finančně dostupného vlastnického bydlení jako vyčerpaný a situace na trhu s bydlením je i ze strany dotčených orgánů státní správy hodnocena jako kritická, se družstevní bytová výstavba opět dostává do popředí zájmu těch, kteří pro sebe a své rodiny hledají bydlení. Po letech přehlížení potenciálu, který nabízí družstevní forma bytové výstavby, na základě proběhlých jednání a po vyhodnocení stávající situace na trhu s bydlením již i představitelé dotčených orgánů státní správy a reprezentanti některých politických stran jsou ochotni jednat o možnosti systémového obnovení družstevní bytové výstavby jako jednoho z nástrojů pro zajištění finančně dostupného bydlení. Družstevní forma výstavby nabízí členům družstva benefity v podobě snížení investičních nákladů, a to vlivem výstavby na neziskovém principu. Družstvo jako investor není založeno za účelem tvorby zisku, ale s cílem uspokojení bytových potřeb svých členů. Družstevní výstavba tedy není primárně motivována vidinou zisku.

Mezi další nejviditelnější výhody družstevního bydlení je možno zařadit:

- Financování družstevního bydlení není omezeno věkem či jiným parametrem.
- Družstevní podíl představuje pro člena družstva obchodovatelnou hodnotu, kterou může realizovat nezávisle na ostatních členech bytového družstva.
- Družstevní byt vlastní právnická osoba družstva, nájemce bytu z titulu členství v družstvu má rozsáhlá užívací práva k bytu, může s ním bez souhlasu družstva disponovat (prodat družstevní podíl a s ním spojené právo nájmu bytu). **Převod družstevního podílu nepodléhá žádnému schvalování v bytovém družstvu.** Stačí družstvu doručit písemné oznámení, že dohoda o převodu byla uzavřena. Nejsou potřeba znalecké posudky, neplatí se daň z nabytí nemovitostí.
- O dění v domě je rozhodováno na členské schůzi dle pravidla **jeden člen – jeden hlas**. Pořebná kvora pro přijetí příslušných rozhodnutí jsou dána stanovami družstva.
- Člen družstva (nájemce bytu) hradí družstvu pouze **nájemné ve výši nákladů** na správu bytu a úhrady za služby spojené s užíváním bytu.
- Případný zisk bytového družstva (např. výnos z pronájmu neby-

Bytový dům Pacov - studie

tových prostor) může být použit ve prospěch členů družstva ke snížení nákladů na bydlení.

- Opravy domu jsou hrazeny z prostředků družstva – dlouhodobá záloha na opravy a provoz domu. Nájemce bytu přímo hradí pouze drobné opravy a náklady spojené s běžnou údržbou bytu.
- Na celkovou spokojenost s bydlením má bezpochyby vliv i **kvalita sousedských vztahů**. Družstvo má možnost vyloučit případné neplatiče či jiné osoby, které mimořádně závažným způsobem porušují pravidla daná příslušnými zákony, stanovami družstva a na ně navazujícími předpisy. Družstvo má možnost vyjadřovat se k pronájmu bytu třetím osobám (ten podléhá souhlasu družstva).

Návrhy na opatření podporující oživení družstevní bytové výstavby:

- Veřejně deklarovat zájem státu na obnovení družstevní výstavby.
- Pomoci obnovit ztracenou důvěru v družstevní hodnoty, které byly zdiskreditovány a na družstevní formu spoluvlastnictví bylo nahlíženo jako na druhořadé kolektivní vlastnictví.
- Přijmout změny legislativy upravující bytová družstva tak, aby tato mohla bez problémů spravovat své bytové domy (viz dlouhodobé požadavky svazu, petice atd.). Při úpravě legislativy vycházet ze zahraničních zkušeností a mezinárodně uznávaných družstevních principů.
- Stanovit dvě varianty družstevní výstavby:
 1. **Výstavba bez státní pomoci**, tj. model financování: základní členský vklad členů + dlouhodobý úvěr. Výsledkem je standardní bytové družstvo „bez omezení“. Zvážit zákaz převodu bytů do OV.
 2. **Výstavba se státní pomocí**, tj. model financování: základní členský vklad členů + dlouhodobý zvýhodněný úvěr poskytnutý SFRB nebo ČMZRB, případně státní příspěvek pro družstvo realizující veřejný zájem (startovací byty, byty se sociálním programem, byty pro mladé rodiny s dětmi atd.). Výsledkem bude družstvo povinně dodržující předem dané podmínky s absolutním zákazem převodu bytů do OV.
- Legislativně ošetřit možnost vstupu obcí do družstva či jinou kooperaci obce s družstvem (poskytnutí cenově zvýhodněných pozemků nebo práva stavby s cílem obce řešit veřejný zájem dostupnosti bydlení).
- Výhodnější podmínky pro získání dlouhodobých komerčních úvěrů či zvýhodněných úvěrů (SFRB nebo ČMZRB).
- Eventuální státní podpora na pořízení družstevních bytů pro mladé, handicapované či jinak vymezené skupiny (družstva se sociálním programem, startovací byty atd.).
- Analogicky s možností odečtů úroků z hypotečních úvěrů od základu daně umožnit členovi družstva odečíst adekvátní částí úroků z úvěrů poskytnutého družstvu na výstavbu bytového domu.
- Cílem vstupu do družstva má být v prvé řadě uspokojení bytových potřeb člena, ne uspokojení jeho investičních záměrů (toto je regionální problém v lokalitách s vysokými cenami bytů a bydlení).
 - V případě výstavby se státní pomocí bude třeba přijmout opatření omezující opakovanou účast fyzické osoby v družstvech, kterým byla na výstavbu domu poskytnuta státní pomoc.
 - Je na místě také zvážit možnost výraznějšího omezení možnosti podnájmu nově stavěných družstevních bytů s cílem zamezení jejich spekulativnímu skupování za účelem komerčních pronájmů.
- Připravit vzorové dokumenty upravující založení družstva a všechny související činnosti.
- Připravit vzor směrnice stanovující rozdělení pořizovacích nákladů bytového domu na jednotlivé byty a stanovení zdrojů financování výstavby (viz směrnice SČMBD z roku 1977).

AKTUÁLNÍ INFORMACE Z ČINNOSTI DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČR

Z ČINNOSTI MUZEA DRUŽSTEVNICTVÍ

text: Mgr. Pavel Černý

V roce 2020 uspořádalo Muzeum družstevnictví několik zajímavých akcí a na několika se spolupodílelo. Vlivem koronavirové pandemie byla však většina akcí distanční, resp. online v digitálním světě.

Dne 7. 1. 2020 navštívili naše Muzeum družstevnictví studenti 1. ročníku oboru Management a produkce školy MICHAEL – Střední škola a Vyšší odborná škola reklamní a umělecké tvorby, s. r. o., z Prahy 4. Studenti ve svém výukovém programu mají i téma družstevního podnikání, proto zvolili návštěvu naší asociace a muzea.

Za lepších covidových podmínek proběhl ve středu 16. září 2020 v Družstevní Asociaci ČR a Muzeu družstevnictví z jara odložený kulatý stůl na téma „Spotřební družstvo Včela – jeho vznik, historie a zánik“. Akce se zúčastnila široká řada osobností českého družstevnictví, ekonomiky, politiky, vědy a výzkumu včetně propagátorů alternativního způsobu podnikání ad. Z kulatého stolu v prosinci vyšel elektronický sborník a podrobnějším informacím o tomto družstvu je věnován zvláštní článek.

Během lockdownu se Muzeum družstevnictví zúčastnilo celé řady virtuálních konferencí, které pořádala Asociace muzeí a galerií ČR (mj. na téma tvorby digitálního obsahu, virtualizace sbírek, online nástrojů). Dále byla nabízena bezplatná konzultační činnost elektronickou cestou, pracovalo se na odborných článcích a v neposlední řadě jsme získali také několik zajímavých publikací do knihovního

muzejního fondu a také od dr. Lébela historický dokument do našeho archivu – nájemní smlouvu z roku 1928 – z Nymburského bytového družstva. Publikovali jsme novinky a zajímavosti na sociálních sítích a našem profilu na Facebooku.

Bohužel letošní Pražská muzejní noc byla zcela zrušena. Věříme, že příští rok se situace zlepší a budeme moci opět v plné síle nabízet veřejnosti mnoho klasických nevirtuálních akcí.

Studenti při návštěvě Muzea.

DRUŽSTVO VČELA PRAHA

text: PhDr. Jan SLAVÍČEK, PhD.

Včela Praha je významnou součástí dějin československého družstevnictví – šlo o největší družstvo první republiky, navíc spojené s komunistickou stranou. Jeho 104 let dlouhý příběh však ukazuje mnohem více než jen dějiny jednoho družstva.

Vydupáno ze země

Dělnictvo Prahy a jejího blízkého okolí se dlouho bránilo vzniku velkého spotřebního družstva. V paměti totiž zůstávaly události 70. let 19. století – velmi špatný konec pražského spolku Oul. Za vznikem Včely stála především několikaletá usilovná propagační práce jejích zakladatelů, která konečně vyústila v založení družstva v roce 1905. Mezi zakladatele patřily budoucí družstevní „hvězdy“ sociálnědemokratické strany – Emil Lustig (dlouholetý předseda Ústředního svazu československých družstev, tedy sociálnědemokratické družstevní centrály) či Jan Havránek (pozdější ředitel Všeobecné družstevní banky), ale především František Modráček (největší družstevní expert sociální demokracie, dlouholetý poslanec a senátor).

Gigantická expanze

Ačkoli začátky nebyly snadné, růst Včely byl naopak velmi rychlý a kontinuální. Již během první dekády své existence měla přes 20 prodejen. Některé z nich se nacházely i mimo území budoucí Velké Prahy, takže již v této době byla předznamenána expanze družstva i do středních Čech. Během první světové války se družstvo chovalo ekonomicky zodpovědně a podařilo se mu tak uchovat si velkou důvěru členů – i když někdy i za cenu kompromisů, jako např. pozastavení nábory nových členů v době války. Po roce 1918 se Včele tyto kroky bohatě vrátily, protože v meziválečném období prožila další raketový růst. V polovině 30. let to již byl opravdový gigant s přibližně 80 000 členy (tedy cca 300 000 zásobovanými lidmi, počítáme-li i členy domácností), téměř 500 prodejny, vlastními moderními výrobny a sklady atd. Maloobchodní tržby družstva dosahovaly téměř 200 milionů korun. Pro srovnání: v Československu v roce 1937 existovalo 634 spotřebních družstev, přičemž podíly Včely na celkových číslech spotřebního družstevnictví tvořily u členské základny přes 7 % a u tržeb přes 8 %!

Opatrnost

Základním atributem činnosti Včely byla stabilita a konzervativní podnikatelská strategie. Družstvo se nepouštělo do žádných bezhlavých investic (což se přesně stalo osudným jeho předchůdci, pražskému Oulu), členy vedlo ke spoření atd. Manažersky byla Včela zjevně po celou dobu velmi dobře vedená. Když přepočítáme její maloobchodní tržby do stálých cen, zjistíme, že po celé období let 1905–1933 nárůsty nikdy neklesly pod 10 % ročně. Včele se tak mj. vyhnul velký pokles po roce 1921, jinak pro spotřební družstevnictví typický.

Transparentnost

Stanovy Včely se několikrát měnily, vždy ale zůstávaly transparentní. I v době úzkého sepětí s komunistickou stranou platilo, že v družstvu rozhoduje valná hromada a vnitřní mechanismy rozhodování jsou i nadále demokratické. Poněkud však překvapí, že dělnické družstvo vedli především lidé ze středních sociálních vrstev – a dokonce příslušníků vyšší třídy bylo v orgánech více než lidí připadajících do nižší třídy (chudiny). Praktické fungování a kompetence tak zjevně dostávaly přednost před ideologií.

Politické vazby

Včela byla od počátku své existence spojena se sociální demokracií – byla členem družstevního svazu této strany, v jejím vedení byli významní politici (především Modráček). Od počátku 20. let ale začalo komunistické křídlo ve Včele bojovat proti vedení – a v polovině téže dekády zvítězilo. Symbolicky tuto změnu ztělesňoval odchod Modráčka a naopak příchod Antonína Zmrhala, dlouholetého komunistického ředitele (a družstevního experta, který podniku brilantně šéfoval). Včela byla od této doby družstvem komunistickým, jasně spojeným s KSČ (již mimo jiné přispěla v jediném hospodářském roce 1931/32, tedy uprostřed hluboké ekonomické krize, přibližně 700 000 korunami!).

Po roce 1938

Mnichovská dohoda znamenala zlom i pro Včelu. Za války byla nuceně sloučena s jinými spotřebními družstvy (jako Včela-Bratrství). Po válce sice zažila nový růst, ale po nástupu totalitárního režimu v roce 1948 skončila její autonomie. V polovině 50. let dokonce rozhodnutím režimu družstvo zaniklo, a ačkoli bylo v roce 1966 obnoveno, zůstalo již jen stínem své bývalé slávy. Po roce 1989 těžce hledalo své místo v tržní ekonomice a nakonec za velmi divokých okolností v roce 2009 zaniklo. Po více než století existence tak skončil příběh, v němž se zrcadlí mnohé z dějin nejen družstevnictví, ale i Československa.

Z HISTORIE

JAROSLAV PREISS

text: Mgr. Pavel Černý

Jaroslav Preiss (narozen 8. prosince 1870 v Přešticích, zemřel 29. dubna 1946 v Praze) byl český bankéř, národohospodář, ředitel Živnostenské banky, politik mladočeské strany a meziválečný poslanec za Českou státoprávní demokracii respektive Československou národní demokracii.

Jeho heslem, které ho zcela vystihuje, bylo: „Hospodářské emancipace můžeme dosáhnout jedině tvořením hodnot. Ne podnikáním, které se žene bezohledně za výdělkem stůj co stůj, ne obchodem, který se neleká sahat ke korupci, ale realností, solidností a pravdou.“

Absolvoval studia na české Právnické fakultě v Praze. Od roku 1900 byl redaktorem hospodářské rubriky Národních listů, později odborných časopisů. Od roku 1904 redigoval Finanční listy, vydávané Živnostenskou bankou, peněžním ústředím družstevních záložen. Jako akciová společnost se zaměřovala na financování malých a středních českých podniků a zastřešovala organizací sítě českých spořitelních a úvěrových družstev. Byla první bankou v rakousko-uherském mocnářství, jež byla financována výhradně českým kapitálem.

Jaroslav Preiss se nejprve stává od roku 1907 šéfem průmyslového a hypotekárního oddělení banky a v letech 1917–1938 byl jejím vrchním ředitelem. Banka měla v české ekonomice rozhodující vliv a vlastnila takřka polovinu tehdejšího československého průmyslu včetně dominantního podílu v ČKD. Je Preissovou zásluhou, že se na pozici ředitele zasloužil o prudký růst banky. Stal se skutečně velmi zkušeným bankéřem a po vzniku republiky byl velmi blízký Hradu.

Šéfoval také Ústřednímu svazu českých průmyslníků a angažoval se i v politice. Ještě za monarchie patřil k představitelům mladé generace okolo Karla Kramáře v národní demokracii. Byl i poslancem zemského sněmu a angažoval se i v protihabsburském odboji, kdy zá války byl spolu s Rašínem a Kramářem zatčen a odsouzen pro velezradu. Pak ale byl po nástupu nového (a posledního) rakouského císaře Karla I. amnestován a zapojil se opět do veřejného života. 28. října 1918 jednal společně s Karlem Kramářem v Ženevě s Edvardem Benešem o podobě budoucího státu. V letech 1918–1919 zasedal v Revolučním národním shromáždění za Českou státoprávní demokracii, respektive za Československou národní demokracii, která z ní vznikla.

Po abdikaci prezidenta roku 1938 Edvarda Beneše byl dokonce navrhován na post protektorátního prezidenta, což mu po roce 1945 ublížilo. Preiss umírá 29. dubna 1946 po několikaměsíčním věznění. Jeho majetek byl konfiskován, cenné sbírky knih a obrazů prakticky zmizely.

CZECH
COOPERATOR

Vydává Družstevní Asociace ČR, Těšnov 5, 110 01 Praha 1.

Tel.: 00420 222 312 494, e-mail: coopas@dacr.cz,

www.dacr.cz. Případné příspěvky zasílejte prosím na adresu vydavatele.

Czech Cooperator je zapsán do evidence periodického tisku pod evidenčním

číslem: **MK ČR E 12784**. Grafická úprava: colorkitchen.cz. Tisk: Tiskárna Kufr **ISSN 1803-3423**.